

Kurkistus vanhuuden ja vanhenemisen tutkimukseen sosiaalipolitiikan näkökulmasta

ESPAnet on eurollaisten sosiaalipolitiikan tutkijoiden kansainvälinen verkosto, joka järjestää vuosittain kolmipäiväisen sosiaalipolitiikan konferenssin. Konferenssi ei ehkä ole tuttu gerontologiaan identifioituville tutkijoille, mutta monet sosiaalipolitiikan kysymyksistä joko liittyvät suoraan tai vähintäänkin kietoutuvat vanhuuden ja ikääntyvän yhteiskunnan kysymyksiin. Konferenssiin kokoontuu vuosittain yli 300 sosiaalipolitiikan tutkijaa. Mitä ESPAnetin konferenssi *Sosiaalinen kansalaisuus, siirtolaisuus ja konflikti – Tasa-arvo ja mahdollisuus eurooppalaisissa hyvinvointivaltioissa* tarjosi vuonna 2019 vanhuuden ja ikääntymisen tutkimuksen näkökulmasta?

Vanhuus tai vanhuuden tutkiminen ei ollut erityisen näkyvästi esillä konferenssin nimessä, työryhmien otsikoissa tai päälluontojen otsikoissa.

Työryhmien aiheet kietoutuivat laajasti erilaisiin sosiaalipolitiikan lohkoihin, kuten työllisyys-, maahanmuutto-, perhepolitiikkaan, osallisuuden ja kansalaisuuteen, hoivaan ja eläkepolitiikkaan, sekä moniin sosiaalisia ongelmia käsitteleviin kysymyksiin. Kuitenkin työryhmistä kolme liittyivät sisällöllisesti suoraan vanhenemiseen: *Hoiva joustavan työn aikana, Sosiaalinen eriarvoisuus ja ikääntyminen*, sekä *Eläkejärjestelmien uudistaminen – ikääntymisen eriarvoisuus työllisyyden, eläköitymisen ja hyvinvoinnin näkökulmista*. Päätin osallistua jorkaiseen näistä työryhmistä ja selvittää, miten eurooppalaiset sosiaalipolitiikan tutkijat tutkivat ikääntymistä ja hoivaa vuonna 2019.

Työryhmien esitykset tarjosivat mielenkiintoisen ja monipuolisen katsauksen siihen, millä useilla eri tavoilla ikääntymistä tutkitaan sosiaalipolitiikan kehyksessä. Työryhmässä *Hoiva joustavan työn aikana* käsiteltiin työelämän ja hoivan yhdistämistä. Tutkimukset osoittavat, että Euroopan maiden välillä on paljon eroja työelämän ja hoivan yhdistämisessä. Kaikkia sitä tekevät, mutta toisien tu-

kena on laajempi hyvinvointivaltio, joka tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia hoivata ja käydä töissä. Toisaalla työelämä joustaa, vaikka hyvinvointivaltiota ei olisikaan tuke-massa hoivan ja työn yhdistämistä.

Eräs tutkimus Itävallan pitkäaikaishoivan taloudellisista vaikutuksista oli erityisen mielenkiintoinen. Vallalla on kenties sellainen käsitys, että vanhusten pitkäaikaishoito on ikääntyville yhteiskunnille entistä suuremman laskun aiheuttava palvelu. Streicherin, Famira-Mühlbergerin ja Firgon itävaltalaisstudium kääntää asetelman kuitenkin päällelleen. Heidän mukaansa vanhusten pitkäaikaishoitoon käytetty julkinen ja yksityinen raha tuottavat yhteiskunnalle suoria ja epäsuoria taloudellisia vaikutuksia niin paljon, että siihen käytettyä rahaa ei pidä tarkastella koskaan vain kulueränä.

Sosiaalinen eriarvoisuus ja ikääntyminen -työryhmässä esille nousivat monipuoliset vanhusten eriarvoisuuden liittyvät kysymykset. Esitellyt tutkimukset käsitelivät esimerkiksi seuraavia tutkimuskysymyksiä erilaisissa kansainvälisissä konteksteissa. Mitä

tapahtuu omaishoivan mää-
rälle, kun pitkäaikaishoivan
kustannukset kasvavat? Mil-
laisia alueellisia eroja on pitkä-
aikaishoivan ja omaishoivan
kattavuudessa? Miten asiakas-
ohjaajat hallitsevat lisäänty-
vää valinnanvapautta vanhus-
palveluissa? Miten eri sekto-
rit kansallisilla tasoilla edistä-
vät vanhuspalvelujärjestelmän
kehittämistä? Miten lasten
ja lastenlasten taloudellinen
vastuu vanhempien ja isovan-
hempien hoivasta, erilaiset lait
oikeudesta periä vanhushoi-
van kustannuksia kuoleman
jälkeen kuolinpesältä, kietou-
tuvat pitkäaikaishoivan kysy-
myksiin? Javier Oliveran tut-

kimus puolestaan osoitti van-
henemisen eriarvoisuuden ti-
lan Euroopassa. Aktiivisen
ikäntymisen mittaria käyt-
täen ruotsalaisen väestön alin
desiili ikääntyy aktiivisem-
min kuin yli puolet Romanian,
Liettuan ja Bulgarian väes-
töistä. Erot ovat siis merkit-
täviä.

*Eläkejärjestelmien uudista-
minen* -työryhmässä ikäänty-
misen eriarvoisuutta tarkastel-
tiin erityisesti työurien ja elä-
kejärjestelmien näkökulmista.
Työryhmän tutkimukset ja-
kautuivat karkeasti kahteen
tyyppiin. Yhtäältä ikääntymis-
tä tarkasteltiin eläkejärjestel-
mien ja niiden reformien nä-

kökulmasta ja toisaalta työ-
uria, eläköitymistä ja eläkkeitä
tarkasteltiin tiukan empiirises-
ti laajoilla kansallisilla ja kan-
sainvälisillä rekisteriaineistoil-
la. Työryhmä tarjosi mielek-
kään yhdistelmän teoreettista
ja empiiristä tutkimusta.

En voi päätyä kokemusteni
perusteella muuta kuin suo-
sittelemaan sosiaalipolitiikan
niin kansallisia kuin kansain-
välisiäkin konferensseja geron-
tologian alasta kiinnostuneille
ja sitä tutkiville.

Olli Karsio

Tutkija ja tohtorikoulutettava
Tampereen yliopisto
olli.karsio@tuni.fi